

Prikaz knjige ZDRAVA I NEZDRAVA RELIGIOZNOST

Psihologijskoreligijski pristup dr. fra Šimuna Šite Ćorića

(FRAM – ZIRAL GLAS KONCILIA, Mostar - Zagreb, 2006.)

Franjevac dr. fra Šimun Šito Ćorić (Paoča, 1949.) poznati je teolog, psiholog, profesor, esejist, dramski pisac, antologičar i i kantautor. Školovao se u Dubrovniku, Sarajevu, Luzernu, New Yorku i Zagrebu. Autor je više od trideset originalnih književnih, stručnih i znanstvenih knjiga. Zastupljen je u brojnim domaćim i stranim antologijama. Neke njegove knjige i tekstovi objavljeni su na engleskom, njemačkom, francuskom, talijanskom, španjolskom i još nekim stranim jezicima.

Trenutačno je misionar i nacionalni koordinator Hrvatskih katoličkih misija u Švicarskoj. Od 1994. predsjednik je Hrvatskoga svjetskoga kongresa koji je kao nevladina udruga pod njegovim vodstvom uspio okupiti brojne hrvatske udruge i ustanove iz tridesetak zemalja svijeta i postati stalnim članom Ujedinjenih naroda (UN) sa savjetodavnim statusom.

Fra Šimun Šito Ćorić član je više nacionalnih i internacionalnih strukovnih društava, a već godinama djeluje i među studentskom mladeži u domovini, predajući probrane predmete iz psihologije na sveučilištima u Zagrebu, Mostaru, Zadru i Osijeku.¹

U knjizi se *Zdrava i nezdrava religioznost - Psihologijskoreligijski pristup* tematizira religioznost s dva krajnja gledišta utemeljena na psihologiji i religiji. Ovaj se prikaz sastoji od tri dijela: /1/ O knjizi /2/ Pojmovnik i /3/ Zaključne misli.

1. O KNJIZI

Knjiga *Zdrava i nezdrava religioznost - Psihologijskoreligijski pristup* dr. fra Šimuna Šite Ćorića obasiže 166 stranica. Na koricama se nalazi preslik Obraćanje sv. Pavla Julija Klovića. Također se navodi mišljenje nakladnika: «Većina vjernika obično živi u uvjerenju da od vjere i religije dolaze samo pozitivne i iscjeliteljske snage, a kroz dušobrižništvo, psihoterapiju i praksu mogu se često sresti tako iskrivljeni oblici vjerovanja da oni onda negativno utječu na međuljudske odnose kao i na čovjekovo zdravlje na psihičkom i somatskom području. Ova knjiga fra Šimuna Šite Ćorića, kao nijedna dosada u nas, izravno upozorava na nedvojbeno pozitivne, ali i na moguće pogubne utjecaje religioznosti na čovjekovo zdravlje i ponašanje, također nam pokazujući i psihološki i religiozno ispravan pristup onim fenomenima kao što su zazivanje duhova, uroci, magije, opsjednutost, ukazanja, stigme, čudesa i slično». Knjiga je vrlo pregledna i lako se u njoj može snalaziti. Na početku se nalazi *Kazalo* (5-8), na kraju je *Opaska o autoru* (166). Glavna je tema raščlanjena na četiri poglavlja:

¹ Biografski zapis iz: *Zdrava i nezdrava religioznost*, str. 166.

1. Religioznost i duševno zdravlje
2. U smjeru poimanja zrele religioznosti
3. Dimenzije psihopatološke religioznosti (psihoreligijski pristup)
4. Parapsihologija nasuprot sličnim religijskim fenomenima.

U središtu zanimanja Šimuna Šite Ćorića nalazi se čovjek u procesu u/ili između zdrave i nezdrave religioznosti, procesu posvješćivanju svoga stanja te u potrazi za Bogom i svojim identitetom. Ishodišna je autorova točka zdrava religioznost koja zbog nedovoljnoga ili površnoga znanja o religioznosti može prerasti i postati nezdrava. No, povratak na zdravu osnovu, ističe se u knjizi, i to jest njezin cilj, moguć je slobodnom odlukom. Da bi se taj proces dogodio, potrebno je prepoznati nezdravu religioznost i graditi zdrav odnos prema Bogu (što znači prema sebi i drugima). Navodi se niz primjera kako nadilaziti tu proturječnost i stranputice, kako propitivati svoje postupke, sučeljavati se s istinom o sebi i sudjelovati u svom pročišćenju do milosnoga dara. Jer, i putevi su i stranputice dar Božji, ako iz njih izlazimo ponovo rođeni. A da do toga dođe, čovjek to mora htjeti svojom slobodnom voljom. Kako? Nije lako. Treba samo pogledati Klovíčevu sliku na naslovnici *Obraćenje sv. Pavla*. Sliku treba pomno pogledati, ali se ne uplašiti, nego se otvoriti Onome koji jest Put, Istina i Život (Iv 14,6). Kako se to može otvoriti? Poslužiti ću se slikom na koju se oslonio župnik objašnjavajući prvopričesnicima otvorenost za Boga. Župnik je djeci rekao: Zamislite, djeco, Boga koji u lijevoj ruci drži upaljenu svijeću, a desnom kuca na zatvorena vrata. Na vratima nema kvake. Kako će Bog otvoriti vrata? Ne može jer je kvaka s druge strane. Tko može otvoriti vrata Bogu? Samo onaj koji je s druge strane.

Iako Šimun Šito Ćorić opisuje i analizira brojna stanja nezdrave religije pa je knjiga (uz onu prvu slikovnu komunikaciju) otežala riječima, npr., nemir, tjeskoba, grijeh, oholost, samodopadnost, zavist, mržnja itd., knjiga je optimistična jer se na kraju svakoga iskrenoga puta/obraćenja (a on je individualan) nalazi svjetlo. Preglednom se i usporednom analizom, na temelju brojnih citata, pomno i logično izvode zaključci - kako pukotine u duši zacjeljuju; kako rane postaju ožiljci na kojima se spoznala milost; kako se čovjek uspravlja od poniženoga do uzvišenoga, od griješnika do pokajnika i obraćenika u slavi sjedinjenoga s Bogom. U knjizi je razvidna i kružna utemeljenost teme: na početku se knjige problem otvara i na kraju knjige zatvara Isusovim riječima, tako da se stječe dojam da je sve u Isusovu okrilju:

Ne sudite, i nećete biti suđeni.

Ne osuđujte, i nećete biti osuđeni.

Praštajte, i oprostit će vam se.,

i:

Ne brinite se tjeskobno za svoj život...

Može li tko od vas brigama produžiti svoj život

Samo za jedan lakat?

Današnjega čovjeka obasiplju najraznolikije ponude pa on, bilo da je vjernik ili nevjernik, pronalazi ili ne pronalazi pravi put. Obično se smatra da oni koji istinski vjeruju u Isusa Krista nemaju nezdravih problema, što nije točno. Važno je znati da su i jedni i drugi Božji miljenici, jer da nisu, zar bi Bog poslao svoga Sina da i bolesni

nadu imaju, da «život imaju» (Iv 10,10), da svima zasvjedoči: «Ja sam Put, Istina i Život (Iv 14,6).

2. POJMOVNIK

Knjiga je namijenjena svima koji se bave psihologijom i religijom, napose studentima, pa se postavlja pitanje koji su to religijski pojmovi bez kojih se ne može komunicirati s knjigom, tako da je drugi dio ovoga prikaza svojevrstan pojmovnik/popis pojmova i imena koji se susreću u knjizi: religija i religioznost, nezrela religioznost, vjerska jednostranost i neiskrenost, vjerska kontrola i vjerska neodmjerena molitva, evanđelje, evanđelisti, Dan Gospodnji, ljubav, grijeh, ispovijed i oprostjenje grijeha, svećenik, euharistija, ukazanja i stigme, Gospina ukazanja, čudo, obraćenje, Deset zapovijedi, Lourds, Međugorje, sv. Augustin, Franjo Asiški, Katarina Sijenska, Ivan od Križa, otac Pio, Zlatko Sudac, vjerska krutost, dogmatizam, fundamentalizam, sotonski kultovi, opsjednuće, magijske čini, spiritizam, magija, čaranje...

Da bi se s knjigom uspješno komuniciralo, treba, kako nalaže metodika, otkloniti sve zapreke između knjige i čitatelja. Ne ćemo govoriti o svim pojmovima i imenima, staviti ćemo samo nekoliko naglasaka na neke pojmove i kontekst u kojemu se nalaze.

Religija i religioznost. Što je netko religiozniji, to bolje kontrolira negativne emocije, kao što su ljutnja, bijes i agresivnost, manja je mogućnost nesocijalnoga ponašanja jer je čovjek u svakom trenutku i svakoj situaciji svjestan prisutnosti ljubavi Trojedinoga Boga. Kao što je već rečeno, knjiga je utemeljena na suprotnosti (zdravo-nezdravo). Nezdravoj se religioznosti sučeljava Ljubav i ljubav koja nam je dana u naslijeđe, da ljubimo jedni druge jer ćemo se po ljubavi prepoznati kao Isusovi učenici.

Zrela religioznost stalno i svjesno uspoređuje religiozno vjerovanje, osjećanje i djelovanje s novim informacijama i kritičkim analizama. Zrela religioznost jača urednost života. Obuhvaća cijelo područje ljudskoga iskustva. Ohrabruje pojedinca, a da pritom ne zaboravlja odgovornost. Dovoljno je sigurna da može prihvatiti obveze i djelovanja, ne zahtijevajući pri tom apsolutnost. Priznaje demonske snage, ali bez preokupacije o njima. Koristi sve snage kako bi uočila sva iskustva u vjerskom ozračju. Njeguje osobnu slobodu i odgovornost. Djeluje sa sigurnošću dok traga za novim svjetlom.

Nezrela religioznost. Nekritički se drži djetinjih ideja i prakse. Ne prihvaća zlokobne elemente ličnosti. Odbija segmente ljudskoga iskustva kao irelevantne. Podržava individualizam bez odgovornosti. Zahtijeva apsolutne odgovore.

Vjerska jednostranost i neiskrenost. Smetnja je u međuljudskim odnosima jer u odnosu duhovnoga i zemaljskoga naglasak stavlja na duhovno, a na uštrb zemaljskoga. Sv. Augustin je to opisao kao «ljubav za sebe, pa i uz preziranje Boga» ili «ljubav prema Bogu, pa i uz preziranje sebe». Vjerska jednostranost predstavlja još veći problem kada je povezana s vjerskim licemjerjem koje najčešće prikriva

istinske motive. I Isus Krist je o tome govorio. Zna se da je Isus Krist za sve vrste grijeha imao sluha, samo za licemjerstvo ne.

Vjerska kontrola i vjerska neodmjerensot. «Koliko god je poznato da religioznost u svojoj biti upravlja ljude prema dobrim i boljim putovima, ima slučajeve kada vjera zaboravlja pravilo – sve s mjerom – i odvodi na krivi put.» Kao i sve što je nepotpuno i površno, tako i nepotpuno i površno vjersko poučavanje i odgoj može proizvesti svijest da Bog kažnjava i da se osvećuje. Problem nastaje i kada na vjerskim temeljima osjećaj krivnje zaslijepi otkrivanje stvarnih čimbenika. Ovdje se govori i o neodmjerensoti u molitvi u koju se jedino vjeruje da će natjerati Boga da učini čudo. Nije dobro sve poteškoće prenijeti k Bogu pa da se on o njima brine.

MOLITVA. Autor se poziva na molitvu koja je osobna ili zajednička, koja je duša i bit religije, svijest koju pojedinci imaju u odnosu prema Bogu, koja je divna istinska komunikacija s Bogom na određenom mjestu i vremenu, razgovor Neba i zemlje, dijalog koji oplemenje i čisti od negativnih osjećaja, čuva molitelja od neperspektivnosti, fatalizma i fanatizma, od svih tvorevima suvremene užurbanosti, osjećaj koji pokreće kreativne snage. Moliti za sebe ili druge? Oboje. Ali, divni su ljudi kada se mole za druge! Moleći za druge, čovjek bolje prihvaća i shvaća sebe, oplemenjuje se i čisti od negativnih osjećaja.

Ovakvom se dijalogu s Bogom sučeljava neobično vjersko ponašanje koje se «redovito susreće u psihološkoj i psihijatrijskoj praksi». Tada se govori o neuslišanoj molitvi, molitvi iz nereligioznih pobuda (biti viđen kako se moli nasuprot molitvi u skrovitosti), krivoj ili patološkoj molitvi, molitvi za tuđu nesreću.

Govori se i o molitvi prisiljavanja, kada se silom želi nešto izmoliti, koja vodi u vjersko ludilo sve dok «se ne dogodi neko čudo». A ni Bog ni Isus nisu zbog čuda, nego zbog vjere i otkupljenja, baš kako je Uskrsli Isus rekao apostolu Tomi: «Budući da si me vidio, povjerovao si. Blaženi oni koji ne vidješe, a vjeruju!» (Iv 20,29)

Dan Gospodnji. Potreban je da se u miru sabere prošlost i planira budućnost, da se zahvali Bogu za ono što se ima. To je svečan dan kada vjernik u svojoj religioznosti diše u Božjem ozračju mnogo više nego obično, bez žurbe, mirnije i doživljenije zalazi u značenje života i njegovih radosti i tako se puni novom životnom snagom. Dan Gospodnji je neophodan umornom i Boga gladnom čovjeku. To je i dan druženja sa sobom i okolicom. Taj se dan suprotstavlja brzom životnom ritmu koji danas nastoji zavladatai.

Grieh, ispovijed, oproštenje grijeha. Teške riječi, tko će ih sve razumjeti. Otvaraju brojna pitanja, a odgovori će se još dugo tražiti i izvan ove knjige.

Kako je čovjek sklon zlu, uza sva opiranja, može mišlju, riječju, djelom i propustom zgriješiti. U ovom se slučaju govori o svjesnoj spoznaji da je čovjek sklon grijehu pa je u mogućnosti pristupiti sakramentu pomirenja ili ispovijedi, kada slobodnom voljom stoji pred Bogom preko svećenika ispovjednika željan pomirenja i sklada.

Jedno od temeljnih vjerovanja jest: «I kada je čovjek toliko kriv, da sam sebi ne može oprostiti, Bog mu oprašta i prihvaća ga kao svoje dijete, jer Bog je svojom dobrotom veći od čovjekove krivnje i od čovjekova srca koje ga osuđuje.» Sveto pismo za to pruža čitav niz primjera. Najdramatičnija je Prispodoba o izgubljenom sinu (Lk 15, 11-32) koja povlači i niz pitanja: Zašto se otac onako obradovao izbuljenu sinu, pa nije čak mogao strpljivo ni pričekati da sin dođe k njemu, nego on njemu, mlađemu, grijешniku, trči u susret? Što je s onim sinom koji nije zalutao, nego je stalno uz oca? Kako protumačiti sinovljev prigovor: A ja sam cijelo vrijeme bio uz tebe...? I još se mnoga pitanja nameću. Odgovor je u ljubavi.

Ljubav. Trojedini Bog je ljubav, a time i čovjek koji je na njegovu sliku i priliku stvoren. Bog svoju djecu, nas - kakvi god da jesmo - ljubi beskrajno i bez ostatka. I kada napustimo Boga, on ne napušta nas. Kako ćemo se pokazati Božjima, nego da ljubeći druge ljubimo Boga?

Radujemo li se čovjeku koji nam ide u susret, radujemo se Bogu. Zbog ljubavi je Bog poslao svoga Sina da bude i Sin čovječji, da bude jednim od nas, da nam bude blizak, da ga se ne bojimo. Zbog ljubavi prema nama Bog je žrtvovao svoga Sina do raspeća – da preuzme grijeha naše. Jer, čovjek je bez ljubavi ništa. Kao što je rekao sv. Pavao: Kada bih imao dar proricanja, kada bih imao puninu vjere, a ljubavi ne bih imao – bio bih ništa.

ltd.

3. ZAKLJUČNE MISLI

Knjiga *Zdrava i nezdrava religioznost - Psihologijskoreligijski pristup* dr. fra Šimuna Šite Čorića znanstveno je utemeljena na psihologiji i Svetom pismu, umjetnosti i tradiciji. Knjigu smo promatrali na svetopisamskoj utemeljenosti, neophodnoj za razumijevanje i komunikaciju. Osim navedenoga ishodišta, autor svoja razmišljanja i zaključke temelji na brojnim znamenitim mislima i spoznajama. Najcitiraniji jest Isus Krist, a navode se i misli evanđelista Mateja, Marka, Luke i Ivana, Djevice Marije, sv. Pavla, židovskoga proroka Ezekijela, sv. Augustina iz Numibije...; književnika Ive Andrića, Jure Kaštelana, Antuna Branka Šimića, Maka Dizdara, Dantea, Shakespearea...; navode se i brojne mudre izreke: hrvatske, indijske, kineske, arapske, nizozemske, židovske, etiopijske, latinske tradicije.

U ovoj je knjizi Šimun Šito Čorić sabrao svoj znanstveni i stručni rad, poglede i spoznaje. Knjiga je slojevita i zahtijeva strpljiva i pomna čitatelja, koji će, bez sumnje, posljednju stranicu zatvoriti zadovoljan, ali i uznemiren novim i novim traganjima.

Držim da smo barem djelomično uspjeli proniknuti i naslutiti cilj ove knjige - sveobuhvatiti bogoljubiva čovjeka u njegovim nemirima i nezdravoj religioznosti te ga ohrabriti na putu vraćanja k Ocu Nebeskom koji ga razumije do te mjere, da se poslužimo prispodobom, da sve zdrave ovce napušta da bi se posve posvetio potrazi za izgubljenom, tom jednom odlutalom. Ova knjiga, tako smo je doživjeli, prebire po duši zalutala čovjeka i govori mu da nije bez nade. Putevi k Ocu su brojni i Otac je spreman da mu oprost. Obraćen se čovjek nanovo rađa, vraća svome stadi. Proces ponovnoga zbližavanja s Bogom vrlo je složen, ali je prekrasan, obasan je milošću.

Put povratka je dug, ne uspijeva odmah i brzo. Ali ne treba sumnjati – Bog čeka raširenih ruku – nikada nas nije ni napuštao.

Ona - na početku izlaganja- upaljena svijeća koju Bog drži u lijevoj ruci neprestano gori, a Bog neprestano kuca na zatvorena vrata bez kvake. Mi smo svi s one druge strane. I svi sebe mogu prepoznati kao glavna lica knjige ZDRAVA I NEZDRAVA RELIGIOZNOST, Psihologijskoreligijski pristup dr. fra Šimuna Šite Ćorića.

Ana Pintarić